

Reptielenonderzoek

Sportlaan 67 te Driebergen

In opdracht van: Gemeente Utrechtse Heuvelrug

21 december 2017

Colofon

© 2017 Laneco / Utrechtse Heuvelrug

Tekst en samenstelling: Ing. T. Brouwer

Projectleiding: Ir. D. van Pijkeren

Eindverantwoordelijk: Ir. D. van Pijkeren

Met medewerking van: R. Eversteijn

Projectnummer: 36.17.02

In opdracht van: gemeente Utrechtse Heuvelrug

Wijze van citeren: Brouwer, T., 2017. Reptielenonderzoek Sportlaan 67 te Driebergen. Laneco, Ede.

Contact:

Laneco
Mastbos 25
6718 HA Ede
www.laneco.nl

Laneco is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd, gewijzigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Laneco noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Laneco is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Laneco. De opdrachtgever vrijwaart Laneco voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

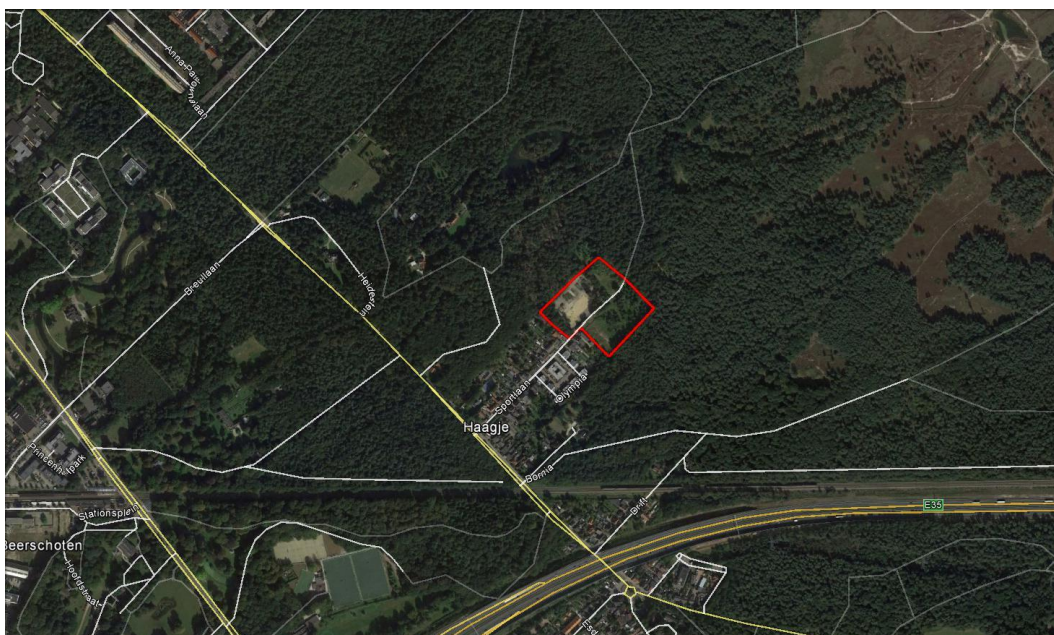
INHOUD

1	INLEIDING	5
1.1	AANLEIDING	5
1.2	GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGREPEN	5
2	SOORTENBESCHERMING.....	7
3	SOORTBESCHRIJVING	9
3.1	REPTIELEN	9
4	ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE	10
4.1	ONDERZOEKSVRAAG	10
4.2	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	10
4.3	ONDERZOEKSRONDES.....	10
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	11
5.1	REPTIELEN	11
5.2	OVERIGE WAARNEMINGEN	12
6	CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES.....	13
6.1	CONCLUSIE.....	13
6.2	CONSEQUENTIES	13
BIJLAGE 1	LITERATUURLIJST.....	14
BIJLAGE 2	WAARNEMINGEN OP KAART.....	15

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING

Aan de Sportlaan 67 (gemeente Utrechtse Heuvelrug) is op een terrein van een voormalige gemeentewerf, woonwagenkamp en (mogelijk) een bosperceel de nieuwbouw van 53 woningen voorzien. Tijdens een in 2017 uitgevoerde quick scan flora en fauna (Brouwer, 2017) is geconstateerd dat het plangebied mogelijk een functie heeft voor reptielen. Laneco is gevraagd om nader onderzoek te verrichten naar het gebruik van het plangebied door deze soortgroep.

Globale begrenzing plangebied (rode lijn) Sportlaan 67 te Driebergen (ondergrond: Google Earth).

1.2 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEOOGDE INGRENEN

Het plangebied ligt aan de Sportlaan 67 aan de noordkant van buurtschap Haagje in de plaats Driebergen-Rijsenburg (gemeente Utrechtse Heuvelrug, provincie Utrecht) en wordt omgeven door een lokale weg, bebouwing in de vorm van woonhuizen en bedrijfspanden en een bosgebied. Het plangebied is grofweg op te delen in drie deelgebieden. Het noordwestelijke deel van het plangebied vormt een voormalige bedrijfsterrein dat grotendeels is verhard of bestaat uit open zand. Rondom en verspreid over dit gedeelte staan bosjes en solitaire bomen met een doorsnede van 10 tot 30 cm en aan de noordkant ligt een zandbult. Het zuidoostelijke deel van het plangebied bestaat uit een ruigte met een centraal gelegen zandbult dat is begroeid met een bramenvegetatie; lokaal zijn open zandige stukken aanwezig. Het noordoostelijke deel bestaat uit een open bosgebied met diverse boomsoorten met een doorsnede variërend

van ongeveer 10 tot 30 cm. In en rondom het plangebied zijn geen permanent waterhoudende watergangen aanwezig.

Binnen het plangebied is de nieuwbouw van 53 woningen voorzien. Het is in dit stadium onbekend of het voor deze ontwikkeling noodzakelijk is om bomen te kappen. Ook is nog onbekend of in het noordoostelijke bosdeel woningen gebouwd gaan worden.

2 SOORTENBESCHERMING

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Wet natuurbescherming bepalend. De Wet natuurbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna in hun natuurlijke leefomgeving. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is, afhankelijk van het beschermingsregime, als volgt in de Wet natuurbescherming opgenomen:

Vogelrichtlijn

- Artikel 3.1 lid 1: Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.1 lid 2: Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen
- Artikel 3.1 lid 3: Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben
- Artikel 3.1 lid 4 en 5: Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort

Habitatrichtlijn, Bern bijlage II, Bonn bijlage 1

- Artikel 3.5 lid 1: Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.5 lid 2: Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren
- Artikel 3.5 lid 3: Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen
- Artikel 3.5 lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen
- Artikel 3.5 lid 5: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Nationaal beschermde soorten

- Artikel 3.10 lid 1a: Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
- Artikel 3.10 lid 1b: Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
- Artikel 3.10 lid 1c: Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen

Procedurele gevolgen

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen er drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

-
- *Soorten van de Vogelrichtlijn:*
Dit betreffen alle vogelsoorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, met uitzondering van exoten en verwilderde soorten, zoals bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
 - *Soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn:*
Dit zijn alle soorten van bijlage IV onderdeel a van de Habitatrichtlijn inclusief het verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd.
 - *Nationaal beschermde soorten:*
Dit zijn soorten die genoemd zijn in Bijlage A van de Wet natuurbescherming. Het gaat hier om de bescherming van zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland.

Als een ruimtelijke ingreep direct of indirect leidt tot het aantasten van verblijf- en/of rustplaatsen van de aangewezen, niet vrijgestelde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Wet natuurbescherming. Afhankelijk van de ingreep en de soort kan dan een ontheffing noodzakelijk zijn. Ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingreep vanwege een in de wet genoemd belang dient plaats te vinden en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Vaak worden hierbij mitigerende en compenserende maatregelen gevraagd.

Wettelijke belangen

Voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn:

- Ter bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats;
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid in het geding is;
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Voor vogels gelden voorwaarden uit de Vogelrichtlijn:

- De volksgezondheid en de openbare veiligheid in het geding is;
- Veiligheid van het luchtverkeer in het geding is;
- Ter bescherming van flora en fauna.

Voor nationaal beschermde soorten:

- Er is sprake van een bij de wet genoemd belang.

Zorgplicht

Naast beschermde dier- en plantensoorten, moet iedereen voldoende rekening houden met in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

3 SOORTBESCHRIJVING

3.1 REPTIELEN

In Nederland komen van natura zeven soorten reptielen voor, drie soorten slangen en vier soorten hagedissen. Alle reptielensoorten, hun verblijfplaatsen en belangrijke onderdelen van het leefgebied zijn beschermd in de Wet natuurbescherming. Het leefgebied van reptielen bestaat over het algemeen uit plekken met voldoende schuilmogelijkheden en plekken om op te warmen. De meeste reptielensoorten houden zich voornamelijk op in geleidelijke overgangssituaties tussen natuurlijke biotopen in bos-, heide- en veengebieden (bijv. heide en/of heischrale graslanden in combinatie met bossen en/of kleine landschapselementen).

4 ONDERZOEKSVRAAG EN METHODE

4.1 ONDERZOEKSVRAAG

Doel van dit onderzoek is om na te gaan of de voorgenomen ingreep gevolgen heeft voor reptielen. Als effecten op deze beschermde soortgroep zodanig is dat belangrijke onderdelen van het leefgebied of verblijfplaatsen (indirect) verloren gaan, dan moet voor het uitvoeren van de ingreep over het algemeen een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd.

4.2 ONDERZOEKSMETHODIEK

Van de reptielensoorten kunnen gezien verspreidingsgegevens en aanwezige biotopen hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis voorkomen in het plangebied en de directe omgeving. Om de aanwezigheid van deze soort te onderzoeken zijn er 50 kunstmatige schuilplaatsen (tapijttegels van 50 x 50 cm) uitgelegd. De platen zijn verspreid over het terrein uitgelegd. Bij het uitleggen van de schuilplaatsen werd met de volgende zaken rekening gehouden:

- De platen werden in rijen of groepjes van vijf verspreid over het terrein neergelegd;
- De platen werden plat en goed aansluitend op de bodem uitgelegd;
- De platen werden indien mogelijk zo gepositioneerd, zodat ze bij zonnig weer direct door de zon werden beschenen. De waarde als schuilplaats voor reptielen neemt hierdoor toe omdat indirect zonnen mogelijk wordt.

Er zijn vijf onderzoeksrondes naar reptielen uitgevoerd. De reptielenplaten zijn gedurende de onderzoeksperiode vier maal gecontroleerd op de aanwezigheid van reptielen. Daarnaast zijn tijdens alle rondes geschikte randen en overgangen nagelopen op aanwezigheid van zonnende dieren en zijn andere 'natuurlijke' schuilplaatsen, zoals stenen, boomstammen en takkenhopen onderzocht op het voorkomen van reptielen. Dit onderzoek is daarmee uitgevoerd conform het protocol voor reptielenonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus.

4.3 ONDERZOEKSRONDES

Datum	Soort/periode	Zon op/ onder	Windkracht	Temperatuur	Bijzonderheden
9 augustus 2017	Reptielen/uitleggen tapijttegels	Nvt	0 - 1 Bft	20 °C	Licht bewolkt
14 augustus 2017	Reptielen	Nvt	1 - 2 Bft	22 °C	Licht bewolkt
29 augustus 2017	Reptielen	Nvt	0 - 1 Bft	25 °C	Half bewolkt
21 september 2017	Reptielen	Nvt	1 - 2 Bft	18 °C	Half bewolkt
14 oktober 2017	Reptielen/ophalen tapijttegels	Nvt	0 - 1 Bft	18 °C	Licht bewolkt

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 REPTIELEN

5.1.1 Waarnemingen

Tijdens de vijf uitgevoerde onderzoeksrondes zijn bosranden en ruigtevegetaties tijdens geschikte weersomstandigheden afgelopen op de aanwezigheid van reptielen. Ook zijn de uitgelegde tapijttegels en andere (natuurlijke) schuilplaatsen nagelopen op de aanwezigheid van reptielen. Binnen het plangebied zijn hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis waargenomen; het maximaal aantal waargenomen individuen per veldbezoek bedraagt drie hazelwormen, zes zandhagedissen en vier levendbarende hagedissen. In enkele gevallen zijn er hagedissen waargenomen die te snel waren, waardoor soortbepaling niet mogelijk was. Gezien de volgens verspreidingsgegevens voorkomende soorten in deze regio zal het ook gaan om zandhagedis en/of levendbarende hagedis. Echter, het aangetroffen aantal dieren zegt niet direct iets over de totale populatie. Gezien met 5 rondes meerdere dieren van de verschillende soorten zijn waargenomen, gecombineerd met de geschiktheid, zal het terrein door veel meer dieren worden gebruikt als leefgebied.

Enkele waarnemingen van reptielen binnen het plangebied; zandhagedis man (linksboven); juveniele hazelworm (rechtsboven); hazelworm onder een tapijttegel (links- en rechtsonder) (foto's: Laneco).

Reptielen zijn hoofdzakelijk aan de noordwestkant en de zuidkant van het plangebied aangetroffen. In het bosdeel zijn geen reptielen waargenomen. Gezien de dichte begroeiing en opschot van onder andere berk is maar 50% van dit deel suboptimaal geschikt voor reptielen.

Hazelworm is in tegenstelling tot levendbarende hagedis en zandhagedis uitsluitend onder de tapijttegels waargenomen. De soort kan echter in het hele (onverharde deel van het) plangebied voorkomen, vanwege de verborgen levenswijze van hazelworm en de aanwezigheid van voldoende (niet inspecteerbare) schuilplekken onder bijvoorbeeld vegetatie.

Hoewel geen conclusies getrokken kunnen worden over de exacte grootte van de populatie, kan wel worden gesteld dat het plangebied een belangrijk onderdeel uitmaakt van het leefgebied van deze soorten en dat een redelijk grote populatie aanwezig is, die zich zelfstandig in stand kan houden (zonder permanente influx van nabijgelegen heideterreinen). Het terrein vormt gezien de afwisseling in hoogte en ruigte een optimaal leefgebied. Tijdens nagenoeg alle rondes zijn reptielen waargenomen, waarbij zowel vrouwelijke als mannelijke en juveniele dieren zijn aangetroffen. Het plangebied heeft dus een functie als leefgebied, foerageergebied, voortplantingshabitat en overwinteringshabitat.

Effecten

Door de voorgenomen ontwikkeling gaat leefgebied van hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis verloren. Door de bebouwing zal niet voldoende ruimte overblijven voor een zelfstandige populatie op deze locatie. Voor deze aantasting dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd en dient het verlies aan leefgebied te worden gecompenseerd.

5.2 OVERIGE WAARNEMINGEN

Er zijn geen overige van belang zijnde waarnemingen gedaan binnen het plangebied.

6 CONCLUSIE EN CONSEQUENTIES

Aan de Sportlaan 67 te Driebergen (gemeente Utrechtse Heuvelrug) is op een terrein van een voormalige gemeentewerf, woonwagenkamp en (mogelijk) een bosperceel de nieuwbouw van 53 woningen voorzien. Bij een verkennend onderzoek is geconcludeerd dat het plangebied mogelijk van belang kan zijn als leefgebied voor reptielen.

6.1 CONCLUSIE

6.1.1 Reptielen

Binnen het plangebied zijn hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis waargenomen. Alle soorten zijn verspreid over het plangebied aangetroffen; exclusief het noordoostelijke deel. Het plangebied heeft een functie als (optimaal) leefgebied, foerageergebied, voortplantingshabitat en overwinteringshabitat voor een zelfstandige populatie van deze soorten.

6.1.2 Overige soorten

Er zijn geen andere van belang zijnde waarnemingen gedaan.

6.2 CONSEQUENTIES

6.2.1 Reptielen

Door de voorgenomen ontwikkeling gaat leefgebied van hazelworm, levendbarende hagedis en zandhagedis verloren. Voor deze aantasting dient een ontheffing van de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd, dient het verlies aan leefgebied te worden gecompenseerd en dienen mitigerende maatregelen te worden genomen. Deze dienen uitgewerkt te worden in een projectplan wat bij de ontheffingsaanvraag gevoegd kan worden.

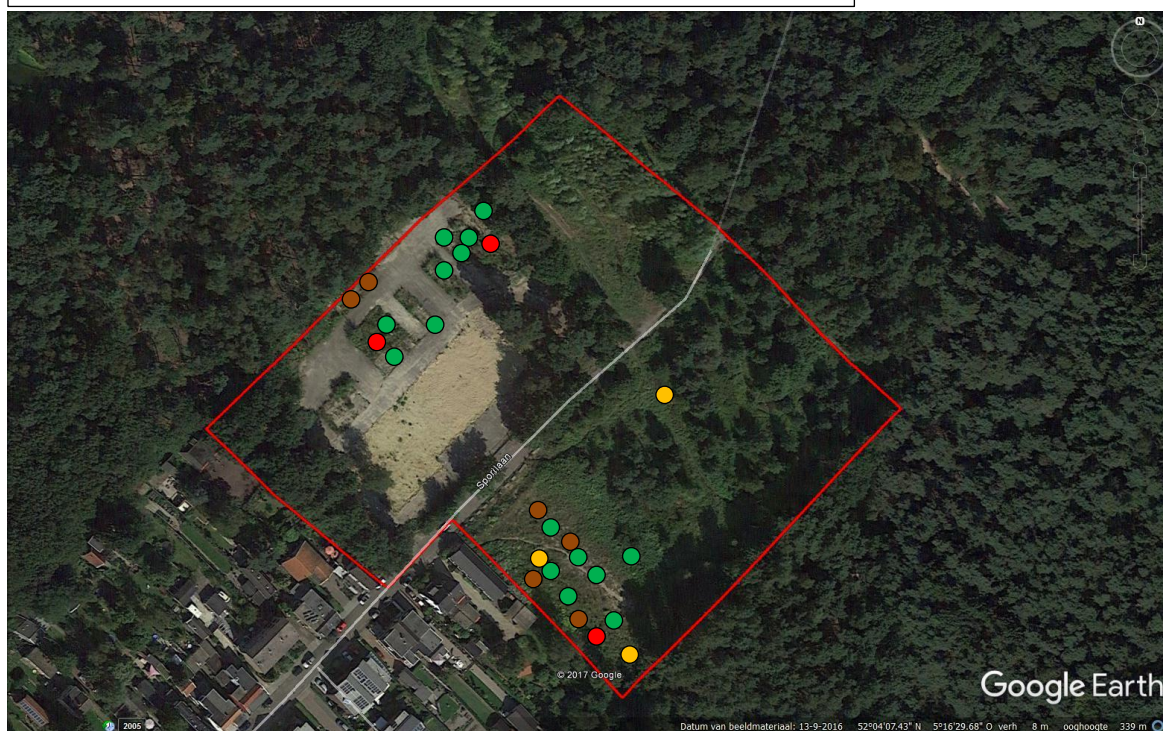
BIJLAGE 1 LITERATUURLIJST

Brouwer, T., 2017. Quick scan flora en fauna Sportlaan 67 te Driebergen. Laneco, Ede.

Netwerk Groene Bureaus, 2017. Protocollen voor soortenonderzoek, onderdeel Reptielen.

BIJLAGE 2 WAARNEMINGEN OP KAART

Waarnemingen Sportlaan 67 te Driebergen
Reptielen

Legenda

- Hazelworm
- Levendbarende hagedis
- Zandhagedis
- Hagedis onbekend